

โดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident fund: PVD) เป็นหนึ่งในเสาหลักของระบบการออมเพื่อการเกษียณของไทย และเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้คนไทยวัยทำงานหลายล้านคนมีเงินออมสำหรับใช้หลังเกษียณ

จากข้อมูลสถิติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2568 พบว่า มูลค่ารวมของเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพทั้งระบบอยู่ที่ 1,601,276 ล้านบาท มีกองทุนจำนวน 349 กอง นายจ้าง 25,642 ราย และสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ อยู่ที่ 3,101,025 คน*

นอกจากมูลค่าเงินกองทุนและจำนวนสมาชิกแล้ว คำถามสำคัญคือ สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแต่ละคนจะมีเงินออมเพียงพอสำหรับการเกษียณหรือไม่ ?

ฝ่ายวิจัยและขับเคลื่อนข้อมูล ก.ล.ต. ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการออมและการลงทุนของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพรายสมาชิก (Provident Fund Individual Account-Level Analysis)” เพื่อศึกษาเงินออมเพื่อการเกษียณที่สมาชิกคาดว่าจะได้รับเมื่อเกษียณ การจ่ายเงินสะสม การเลือกนโยบายการลงทุน และพฤติกรรมกรรมการปรับเปลี่ยนแผนการลงทุน

จากการศึกษาความเพียงพอของเงินเกษียณของสมาชิกผ่านพฤติกรรมกรรมการออม พบว่า สมาชิกจะมีมูลค่าเงินออมยามเกษียณโดยเฉลี่ยประมาณ 1.5 ล้านบาท (คำนวณจากมูลค่าเงินปัจจุบันถึงอายุเกษียณ) และเมื่อกำหนดเงินเกษียณขั้นต่ำพึงมี หรือ Minimum Lump Sum (MLS) เมื่ออ้างอิงงานวิจัยซึ่งกำหนดไว้ที่ 5 ล้านบาท** พบว่า สมาชิกประมาณ 95% มีเงินเกษียณต่ำกว่าที่กำหนด

นอกจากนี้ เมื่อประมาณการอัตราการทดแทนรายได้ (Gross replacement rate) ของสมาชิกพบค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 39.6%*** ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD ที่ 60% และต่ำกว่าประเทศคู่เทียบอย่างอินโดนีเซีย (54%) แต่ Gross replacement rate ของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพยังใกล้เคียงกับฮ่องกง (42%) และมาเลเซีย (38%) ผลการศึกษานี้สะท้อนว่า สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนใหญ่มีเงินออมเพื่อการเกษียณไม่เพียงพอ และ Gross replacement rate ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสากลยังแสดงถึงข้อจำกัดในการรักษาคุณภาพชีวิตหลังเกษียณของบุคคลนั้น

ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีความโน้มเอียงเชิงพฤติกรรมบางประการที่ส่งผลต่อเงินออมเพื่อการเกษียณของสมาชิก ตัวอย่างเช่น

แนวโน้มพฤติกรรมที่เลือกการใช้จ่ายในปัจจุบันมากกว่าการออม

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า 69% ของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสะสมเงินต่อเดือนน้อยกว่า 2,500 บาท และเมื่อประมาณการอัตราเงินสะสม และสมทบของกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ รวมแล้วอยู่ที่ 10.5% ของรายได้ ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) แนะนำไว้ที่ 18.4% ของรายได้ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้อัตราส่วนของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกับพฤติกรรมกรรมการจ่ายเงินสะสมต่อเดือน พบว่า 67% ของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สะสมเงินเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพไม่เกิน 5% ต่อเดือน สะท้อนให้เห็นว่าแม้รายได้ของสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพิ่มสูงขึ้น แต่สัดส่วนการออมต่อเดือนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามรายได้

แนวโน้มพฤติกรรมหลักเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจทำให้เงินต้นลดลง

ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า 52% ของมูลค่าเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีการจัดสรรเงินลงทุนไปที่สินทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ (Fixed-income) ซึ่งจัดเป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงระดับต่ำเมื่อเทียบกับตราสารทุน (Equity) และกองทุนผสม (Allocation) ซึ่งมีสัดส่วนการลงทุนอยู่ที่ 17% และ 30% ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มสมาชิกที่สามารถเลือกนโยบายการลงทุนได้เอง (สมาชิกที่นายจ้างจัดให้มี Employee's Choice) พบว่า มีการลงทุนในตราสารหนี้อยู่ที่ 61% สะท้อนให้เห็นว่า ในกรณีที่นายจ้างมีทางเลือกให้สมาชิกสามารถเลือกแผนการลงทุนได้ด้วยตัวเอง

สมาชิกส่วนใหญ่ยังคงเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ แม้ว่าในปัจจุบันทางเลือกในการลงทุนที่เสนอโดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนจะมีความหลากหลาย เช่น ตราสารทุนในประเทศ ตราสารทุนต่างประเทศ ตลอดจนสินทรัพย์ทางเลือก เป็นต้น

ความโน้มเอียงเชิงพฤติกรรมของสมาชิก PVD กิลด์

เลือกการใช้จ่ายในปัจจุบันมากกว่าการออม

หลักเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจทำให้เงินต้นลดลง

ข้อมูลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กองทุนสำรองเลี้ยงชีพทั้งระบบที่มีจำนวนเงินกว่า 1,601,276 ล้านบาท กับจำนวนสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 3,101,025 คน เป็นหนึ่งในเสาหลักการออมของประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อประมาณการจำนวนเงินของสมาชิกแต่ละคนจนถึงเกษียณ จำนวนเงินเฉลี่ยของสมาชิกจะอยู่ที่ 1.5 ล้านบาทต่อคน ซึ่งสมาชิกประมาณ 95% มีเงินเกษียณต่ำกว่าเงินเกษียณขั้นต่ำที่มีที่ 5 ล้านบาท ดังนั้น การเพิ่มการออมและปรับสัดส่วนการลงทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่สมาชิกควรพิจารณา

นอกจากนี้ ในระบบยังมีแรงงานอีกกว่า 85% ที่ไม่สามารถเข้าถึงกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งนายจ้างสามารถพิจารณาการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้กับลูกจ้างกลุ่มนี้ได้ การขยายฐานสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ รวมถึงการเพิ่มช่องทางการออมเงินเพื่อการเกษียณ จะช่วยให้แรงงานเตรียมความพร้อมสู่การเกษียณได้อย่างมั่นคง

สำหรับแรงงานนอกระบบอีกกว่า 20.19 ล้านราย โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ทำงานอิสระ (Self-employed) และไม่อยู่ในระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ก็สามารถพิจารณาทางเลือกในการลงทุนเพื่อการเกษียณผ่านการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) รวมถึงผ่านบัญชีการออมการลงทุนส่วนบุคคล (Thailand Individual

Savings Account: TISA) ที่คาดว่าจะมีขึ้นในอนาคต ก็จะเป็นตัวช่วยในการเพิ่มความเพียงพอของเงินออมและการรักษาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณในระยะยาว

หมายเหตุ :

* รายงานการดำเนินงานและการกำกับดูแลการจัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สำหรับช่วงครึ่งหลังของปี 2568

** เงินเกษียณขั้นต่ำพึงมี (Minimum Lump Sum - MLS) คือ ค่าเฉลี่ยของผู้เกษียณในปี 2569 กรณีมีโรคประจำตัว และใช้ชีวิตพอเพียง (ที่มา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2019) โครงการการศึกษาวิเคราะห์ระดับสินทรัพย์การออมขั้นต่ำที่ผู้เกษียณอายุพึงมีสำหรับการประกันคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน (วัยสูงอายุ))

*** จากข้อมูลกลุ่มสมาชิกของนายจ้างที่นำมาวิเคราะห์ในเชิงลึกและมีข้อมูลอายุซึ่งจะมีเฉพาะสมาชิกจาก Public sector รวบรวม 842 ราย โดยประมาณการเงินเดือน ภายใต้สมมติฐานอายุงานเฉลี่ยของนายจ้างหน่วยงานรัฐและเอกชน เพื่อกำหนดอัตราสมทบของนายจ้าง (ส่วนใหญ่ใช้อายุงานในการกำหนดอัตราสมทบ) และอายุเฉลี่ย 80.3 ปี (ชาย 77.4 ปี และหญิง 83.1 ปี) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2567